

καὶ S, ἅπερ οὐδὲν ἄλλο, κατ' ἐμὴν γνώμην, εἶναι ἢ σημεῖα τοῦ νομισματοκοπείου.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 17 Νομβρίου 1865.

Π. ΛΑΜΠΡΟΣ.

ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟΣ ΙΤΟΥΡΒΙΔΗΣ

πρῶτος αὐτοκράτωρ τοῦ Μεξικοῦ.

Ἐσχάτως ἐμάθομεν διὰ τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐφημερίδων ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ τοῦ Μεξικοῦ Μαξιμιλιανὸς ἀπένειμε διὰ διατάγματος τὸν διαδοχικὸν τίτλον αὐτοκρατορικῶν πριγκήπων εἰς τοὺς ἐγγονοὺς τοῦ μεγαλοφυοῦς Ἰτουρβίδου, ὅστις, ἀναγορευθεὶς μετ' ἐνθουσιασμοῦ αὐτοκράτωρ τοῦ Μεξικοῦ, ἐτελεύτησε μετ' ὀλίγον τοσοῦτον οἰκτρῶς. Ὅθεν δὲν ἀμφιβάλομεν ὅτι οἱ φίλοι τῆς *Παρθέρας* θέλουσιν ἀνγνῶσαι μετὰ τινος ἐνδικφέροντος τὴν μικρὰν ταύτην βιογραφίαν τοῦ ἀτυχοῦς Ἰτουρβίδου, ἣν ἔκ τινος βιενναίου περιοδικοῦ συγγράμματος μεταφέρομεν ἐνταῦθα.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀντιβασιλέως Μίνα ἡ ἐπαναστατικὴ φλόξ ἦτο σχεδὸν ἐντελῶς ἐσβεσμένη ἐν Μεξικῷ, ὥστε τὸ 1820 ὁ Ἀποδάκας, ὁ διαδεχθεὶς τὸν Μίναν, ἔγραψε πρὸς τὴν ἰσπανικὴν κυβέρνησιν ὅτι εἶναι εἰς κατάστασιν νὰ ἐγγυηθῇ πλέον περὶ τῆς ἡσυχίας τῆς χώρας. Ἐκ τῶν ἐπανάστατῶν δὲν διστηρεῖτο εἰμὴ μόνον ὁ Γουερρέρος μετ' εὐπρίθμων ὁπαδῶν ἐπὶ τῶν τὰ μεσημβρινὰ παράλια τοῦ Μεξικοῦ περιστρεφόντων ὁρέων. Κατὰ τοῦ ἀντάρτου τούτου ἐστάλη μετὰ πολυαρίθμου στρατοῦ ὁ Αὐγουστῖνος Ἰτουρβίδης, ὅστις, ἀνήκων εἰς μίαν τῶν καλλιτέρων κρεολικῶν οἰκογενειῶν, ἦτο μέχρι τοῦδε ἐνθερμὸς τῆς ἰσπανικῆς κυριαρχίας ὁπαδὸς καὶ ἀπέλαυε τῆς πλήρους τοῦ ἀντιβασιλέως ἐμπιστοσύνης. Ὁ πατὴρ τοῦ Ἰτουρβίδου κατήγετο ἐκ Ναβάρρας, ἐπαρχίας τῆς Ἰσπανίας, ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ ἦτο γόνος μιᾶς τῶν ἀρχαίων τοῦ Μεξικοῦ εὐγενῶν οἰκογενειῶν, τῆς τῶν Ἀρχιδούκων.

Ὁ Αὐγουστῖνος Ἰτουρβίδης ἐγεννήθη τῇ 27 Σεπτεμβρίου 1781, καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἀπέθανεν ἡ μήτηρ του ἐκ τοῦ τοκετοῦ. Ἐδειξε δὲ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς κλίσιν πρὸς τὸ στρατιωτικὸν στάδιον, καὶ κατετάχθη ἀνθυπασπιστὴς εἰς ἓν τῶν ταγμάτων τοῦ πεζικοῦ. Τῷ 1805 ἐνυμφεύθη τὴν Ἄνναν Μαρίαν Οὐάρτη, ἀνήκουσαν εἰς περιφανῆ τοῦ τόπου οἰκογένειαν. Ἱστορικοὶ τινες ἀναφέρουσιν ὅτι ὁ Ἰτουρβίδης, προδόσας τῷ 1803 εἰς τὸν ἀντιβασιλέα τὴν ἐν Βαλιχολίδη τεκταινομένην συνωμοσίαν τοῦ ἰερέως Σάντα Μαρία, ἐπίσυρεν ἐφ' ἐκείνου κατὰ πρῶτον τὴν προσοχὴν τῶν ἰσπανικῶν ἀρχῶν.

Ὁ Ἰτουρβίδης ἦτο κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἐν ὅλῃ τῇ ἀκμῇ τῆς νεότητος, καὶ δι' εὐγενοῦς συμπεριφορᾶς ἐφείλκε τὴν ἀγάπην τῆς μεξικανικῆς κοινωνίας. Καίτοι καρτερικῶς καὶ πολλάκις ἀπανθρώπως κατὰ τῶν ἐπανάστατῶν μαχόμενος, ἐν τῷ βάθει τῆς καρδίας του ἔτρεφε ζωντὰς συμπαθείας ὑπὲρ τῶν πρὸς ἀνεξαρτησίαν τῆς πατρίδος ἀγωνιζομένων ἀνδρῶν, καὶ ἀπεφάσισε ν' ἀποσπάσῃ διὰ παντὸς τὸν τρόπον τὸ Μεξικὸν ἀπὸ τῆς Ἰσπανίας. Πρὸς ἐπίτευξιν δὲ τοῦ μεγάλου τούτου σχεδίου, κατώρθωσε νὰ λάβῃ πρὸς τοῦ ἀντιβασιλέως Ἀποδάκα τὴν ἀρχηγίαν τῶν κατὰ τοῦ ἀποστάτου Γουερρέρου ἐκστρατευσασῶν δυνάμεων.

Μόλις δὲ διορισθεὶς ἀρχιστράτηγος, ἐζήτησε νὰ συνάψῃ σχέσεις μετὰ τοῦ Γουερρέρου· ἀλλ' οὗτος, ἐνθυμούμενος τὰς βιαιοπραγίας τοῦ Ἰτουρβίδου κατὰ τῶν ὁπαδῶν του, ἐδέχθη μετὰ δυσπιστίας τὴν προσφερομένην αὐτῷ φιλίαν. Ἐν ᾧ δὲ ἐγίνοντο ἐκτέρωθεν διαπραγματεύσεις, συνήρθησαν μικραὶ τινες μάχαι, καὶ ὁ Ἰτουρβίδης ἐξηκολούθει διαθεσικῶν τοσοῦτον ἐντέχνως τὸν ἀντιβασιλέα περὶ τῆς πίστεως καὶ ἀροσιώσεώς του, ὥστε ὁ Ἀποδάκας τῷ ἐνεπιστεύθη τὴν μεταφορὰν ἡμίσεως ἑκατομμυρίου δολαρίων εἰς ἀργυρὰ νομίσματα ἀπὸ μιᾶς ἐπαρχίας εἰς ἑτέραν. Τὸ χρηματικὸν τοῦτο ποσὸν ὠκειοποιήθη ὁ Ἰτουρβίδης πρὸς συντήρησιν τῶν ὑπ' αὐτὸν στρατιωτῶν. Τέλος τῇ 24 Φεβρουαρίου 1821 κατέβριψε τὸ προσωπεῖον, καὶ, διευθυνθεὶς πρὸς τὴν κομόπολιν τῆς Ἰγουάλας, ἐξέδωκεν ἐντεῦθεν τὸ περίφημον ἐκείνο πρόγραμμα, τὸ ὁποῖον περιελάμβανε τὰ ἐξῆς τρία ἄρθρα·

α'. Διατήρησις τῆς ρωμικῆς καθολικῆς θρησκείας, καὶ ἀπαγόρευσις πάσης ἄλλης.

β'. Ἐντελής, ἀπεριόριστος ἀνεξαρτησία τῆς χώρας· ἴδρυσις μοναρχίας μετρίως ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν μεξικανικῆς αὐτοκρατορίας. Ἐπὶ τοῦ θρόνου νὰ κληθῇ ὁ βασιλεὺς Φερδινάνδος Ζ', ἡ βασιλόπαις τις ἐκ τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας τῆς Ἰσπανίας· καὶ

γ'. Ἐνωσις Εὐρωπαϊκῶν καὶ Ἀμερικανῶν.

Οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ Ἰτουρβίδου παρεδέχθησαν μετὰ πλείστου ὅπου ἐνθουσιασμοῦ τὸ πρόγραμμα τοῦτο, καὶ, κραυγάζοντες Ζήτω ἡ ἀνεξαρτησία! Ζήτω ὁ Ἰτουρβίδης! ὠρκίσθησαν ἐπὶ τοῦ ξίφους τῶν νὰ χύσωσι καὶ τὴν τελευταίαν τοῦ αἵματός των ρανίδα ὑπὲρ τοῦ ὑπὸ τὰ ὄνομα « τῶν τριῶν ἐγγυήσεων » γνωστοῦ προγράμματος τῆς Ἰγουάλας. Προτροπῇ δὲ πάντων τῶν ἀξιωματικῶν του ἐδέχθη ὁ Ἰτουρβίδης τὸν τίτλον τοῦ πρώτου ἀρχηγοῦ τοῦ στρατοῦ.

Ὁ ἀντιβασιλεὺς, μαθὼν δι' ἐπιστολῆς αὐτοῦ τοῦ Ἰτουρβίδου τὰ γενόμενα, ἐταράχθη καὶ, συγκεντρώσας πάσας τὰς διαθέσιμους στρατιωτικὰς δυνάμεις καὶ ἀποκηρύξας αὐτὸν, ἐξεστράτευσεν κατ' αὐτοῦ.

Κατὰ καλὴν τοῦ Ἰτουρβίδου τύχην οὐ μόνον ἐκηρύχθη ὑπὲρ τοῦ προγράμματος τῆς Ἰγουάλας ὁ στρατηγὸς Βουσταμέντης μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν βασιλικῶν ταγμάτων, ἀλλὰ τὸ παράδειγμα τοῦ ἠκολούθησαν καὶ πλείστοι τῶν βασιλικῶν στρατηγῶν.

Ὁ Ἰτουρβίδης εἰσῆλθεν ἐν θριάμβῳ εἰς τὴν πόλιν τῆς Πουέβλας καθ' ὃν χρόνον ὁ νέος ἀντιβασιλεὺς Ἰωάννης ὁ Δονόος (Juan O' Donoju) ἀπεβιβάζετο εἰς Βέρα-Κρούζην, καὶ, διακοπείσης τῆς μεταξὺ τῆς πόλεως ταύτης καὶ τῆς πρωτεύουσας συγκοινωνίας, δὲν ἠδύνατο νὰ μεταβῇ εἰς Μεξικόν. Ἡπύρθε τὰ μέγιστα ὁ ἀντιβασιλεὺς εὐρύν τὴν χώραν ἐν τοιαύτῃ καταστάσει, καὶ ἐκ Βέρα-Κρούζης ἐξέδωκε συνδιαλλακτικὴν προκήρυξιν, γράψας συγχρόνως καὶ ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Ἰτουρβίδην δι' ἧς τῷ ἐζήτει συνδιαλέξιν, ἥτις καὶ ἐγένετο ἐν τῇ πόλει Κορδόβῃ τῇ 23 Ἀπριλίου 1821.

Τὴν ἐπιούσαν δὲ (24 τοῦ μηνὸς) συνωμολογήθη σύμβασις, ἥτις δὲν ἦτο εἰμὴ ἐπικύρωσις τοῦ προγράμματος τῆς Ἰγουάλας, μὲ τὴν διαφορὰν μόνον ὅτι καθ' ἣν περίπτωσιν οἱ βασιλόπαιδες τῆς Ἰσπανίας δὲν ἤθελον δεχθῇ τὸν θρόνον τοῦ Μεξικοῦ, αἱ βουλαὶ τῆς μεξικανικῆς αὐτοκρατορίας εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ ἐκλέξωσιν ἡγεμόνα μὴ ἀνήκοντα εἰς βασιλικὴν οἰκογένειαν.

Οὕτως ἀφίνατο ἀνοικτὴ εἰς τὸν φιλόδοξον Ἰτουρβίδην ἡ πρὸς τὸν θρόνον ἄγουσα ὁδός.

Διὰ τοῦ ἀρθροῦ 13. τῆς συμβάσεως ὑποχρεοῦτο ὁ ἀντιβασιλεὺς ν' ἀπομακρύνῃ ἐκ τῆς χώρας ἄνευ χύσεως αἵματος πάντα τὸν ἐχθρικῶς πρὸς τὴν ἀνεξαρτησίαν δικοιμῆμενον στρατόν. Ὁ ἰσπανὸς στρατηγὸς Νοβέλλας ὠχύρωσεν ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ ἀντιβασιλέως τὴν πόλιν τοῦ Μεξικοῦ, ἣν στενωὸς ἐπολιοῦραι ὁ Ἰτουρβίδης μὲ στρατὸν συγκείμενον ἐξ ἐπτακισχιλίων πεζῶν καὶ ἐννεακισχιλίων ἵππῶν. Ἀλλὰ, πρὶν ἢ γίνῃ ἐναρξίς τῶν ἐχθροπραξιῶν, ὁ Νοβέλλας συνεκάλεσε τὰς ἀρχὰς τῆς πόλεως, αἵτινες ἦλθον εἰς συνεννόησιν μετὰ τοῦ ἀντιβασιλέως, καὶ, μετὰ πολλὰς διαπραγματεύσεις, ὁ ἰσπανικὸς στρατὸς ἐγκατέλιπε τῇ 22 Σεπτεμβρίου τὴν πόλιν τοῦ Μεξικοῦ, μεθ' ἧς ὁ στρατὸς « τῶν τριῶν ἐγγυήσεων » εἰσῆλθεν εἰς τὴν πρωτεύουσάν τῇ 27 Σεπτεμβρίου μετὰ τοῦ ἀντιβασιλέως, μεταξὺ τῆς γενικῆς τοῦ λαοῦ χαρᾶς.

Ὁ ἀντιβασιλεὺς, ἀναγορευθεὶς ὑπὸ τῶν Μεξικανῶν ἀρχιστράτηγος καὶ τοποτηρητῆς, μετέβη εἰς τὰ ἀνάκτορα, ἐν οἷς μετὰ ταῦτα κατώκησεν ὁ Ἰτουρβίδης ὡς αὐτοκράτωρ. Οὐδέποτε μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης εἶχαν ἴδει ἡ πόλις τοῦ Μεξικοῦ στρατὸν ἐκ δεκαῶν χιλιάδων ἀνδρῶν, ὅστις ἔτι μάλλον πολυάριθμος ἐφαίνετο καθ' ὅσον ὑπὲρ τὸ ἥμισυ ἦσαν ἵππῆες. Ἄν καὶ αἱ στολαὶ πολλῶν ταγμάτων ἦσαν ἐσχισμέναι

καὶ ῥυπαραὶ εἰς τὸ ἄκρον, οὐχ ἤττον ὁμοῦς τὸ θέαμα ἦτο ἀρκούντως καταπληκτικόν. Αἱ οἰκίαι τῆς πόλεως ἦσαν κεκοσμημέναι δι' ἀνθέων καὶ σημαίων, καὶ πάντων τὰ βλέμματα ἦσαν διηνεκῶς ἐστραμμένα πρὸς τὸν ἄνδρα ἐκεῖνον, ὅστις ἀντιμωτεῖ ἡλευθέρωσε τὴν πατρίδα. Ὁ Ἰτουρβίδης ἐξέδωκε τὴν αὐτὴν ἡμέραν προκήρυξιν, δι' ἧς μετὰ πλείστης μετριοφροσύνης ἐζήτει τὴν ἄδειαν ν' ἀποσυρθῇ εἰς τοὺς κόλπους τῆς οἰκογενείας του.

Τὴν ἐπιούσαν συνῆλθεν εἰς τὰ ἀνάκτορα κυβερνητικὴ τις ἐπιτροπὴ, συγκαλεσθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἰτουρβίδου καὶ τοῦ πρῶην ἀντιβασιλέως.

Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη, ἐκλέξασα τὸν Ἰτουρβίδην πρόεδρον, ἐξέδωκε προκήρυξιν περὶ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς χώρας. Ὁ Ἰτουρβίδης ἀνηγορεύθη καμψηφεί ἀντιβασιλεὺς, ἀρχιστράτηγος καὶ ἀρχιναύαρχος μὲ ἐτήσιον μισθὸν 25 χιλιάδων δολλαρίων. Ἐκτὸς δὲ τούτου ἐψηφίσθησαν ὡς δῶρον ἑνὶ εκατομμύριον δολλαρίων καὶ γαζία ἐκτάσεως εἴκοσι τετραγωνικῶν λευγῶν. Αἱ ὑποσχέσεις ὁμοῦς αὗται δὲν ἐπραγματοποιήθησαν.

Οὕτω, κατὰ τὸν αὐτὸν μῆνα, καθ' ὃν πρὸ 300 ἐτῶν, τῷ 1521, ὁ Κόρτες εἶχε κυριεύσει τὸ Μεξικόν καὶ ἰδρύσει τὴν ἰσπανικὴν κυριαρχίαν, τῷ 1821 τὸ κράτος τῆς Νέας Ἰσπανίας, μετὰ τὴν διαδοχικὴν διοίκησιν ἐξήκοντα πέντε ἀντιβασιλέων, κατελύθη δι' ἀπλῆς συνθήκης.

Μετ' ἀνυπομονησίας μεγάλης περιέμενεν ὁ λαὸς τὴν ἔλευσιν ἰσπανοῦ βασιλόπαιδος· ἀλλ' αἱ βουλαὶ ἀπέρριψαν καὶ κατήργησαν τὴν ἐν Κορδόβῃ συνομολογηθεῖσαν σύμβασιν.

Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ ὁ τόπος ἦτο ἐνησχολημένος μὲ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν ἐκλογῶν διὰ τὴν ἐθνικὴν συνέλευσιν, καὶ ὡς ἐκ τούτου τὰ πνεύματα καὶ αἱ διάφοροι πολιτικαὶ φετρὶαι διετέλουν ἐν μεγίστῃ ἐξάψει. Καὶ ἀφ' ἐνὸς μὲν κατερρέχθι διούργουν τὸν Ἰτουρβίδην οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν μερίδα τῶν Ἰσπανῶν, αἵτινες ἐθεώρουν ὡς μόνην ἀγκυρὰν σωτηρίας τὸ πρόγραμμα τῆς Ἰγουάλας καὶ ἦσαν ἠνωμένοι μετὰ τῶν ἀρχαίων ἐπαναστατῶν· ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ Ἰτουρβίδης ἐμισθεῖτο ὑπὸ τῶν φιλαλευθέρων, οἵτινες ἤθελον νὰ συστήσωσι συνταγματικὴν δημοκρατίαν. Ὁ Ἰτουρβίδης ἐστηρίζετο εἰς τὸν στρατὸν, ὃν παντοιοτρόπως περιποιεῖτο, καὶ εἰς τὸν κλῆρον, ᾧ πάσας τὰς δυνατότας παραχωρήσεις ἐκαμνε.

Τὸ μέγιστον πρόσκομμα, πρὸς ὃ εἶχε νὰ παλαίσῃ ἡ κυβερνητικὴ ἐπιτροπὴ, ἦτο ἡ ἐντελής ἀχρηματία· διότι ἀφ' ἐνὸς μὲν εἶχον γεῖναι πλείστα ἐκτακτὰ ἐξοδα, χωρὶς νὰ ληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν καὶ τὰ μέσα τῆς χώρας, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἶχον ἐλαττωθῇ ἐπιστητῶς τὰ ἐσοδα, ἐλαττωθέντων τῶν δασμῶν καὶ τῶν φόρων. Καίτοι ἐπιτραπείσης τῆς ἐλευθέρως ἐξασκή-

σεως τοῦ ἐμπορίου καὶ εἰς τοὺς ξένους ἐμπόρους, τὸ μέτρον τοῦτο δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐπιφέρῃ ἀμέσως καὶ τὴν βελτίωσιν τῶν οἰκονομικῶν, ὥστε ἡ κυβέρνησις ἠναγκάσθη νὰ ἐκδώσῃ δάνειον καταναγκαστικόν, ὅπως καλύψῃ τὸ εἰς 300 χιλιάδας δολλαρίων ἀναβαῖνον μηνιαῖον ἔλλειμμα. Τὸ μέτρον τοῦτο ἐπλήθυνεν, ὥς ἦτο ἐπόμενονον, ἔτι μᾶλλον τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐχθρῶν τοῦ Ἰτουρβίδου.

Τέλος τῇ 24 Φεβρουαρίου 1822 συνήλθεν ἡ ἐθνικὴ συνέλευσις, συγκειμένη ἐκ διαφορωτάτων στοιχείων· οἱ δὲ πληρεξούσιοι ἀντὶ νὰ φροντίσωσι νὰ ρυθμίσωσι τὰ τῆς πολιτείας, ἐσκέπτοντο μόνον πῶς νὰ ἐπιτεθῶσι κατὰ τοῦ Ἰτουρβίδου καὶ τῆς ἀντιβασιλείας καὶ νὰ περιορίσωσι τὴν ἐξουσίαν αὐτῆς.

Συνεχῶς παρευρίσκετο ὁ Ἰτουρβίδης εἰς τὰς συνεδριάσεις, καὶ κατηγορεῖ πολλοὺς τῶν πληρεξουσίων ὡς θέλοντας νὰ ἐπιφέρωσιν ἀντεπανάστασιν βοηθεῖα τοῦ μηκέτι ἐπιβιβασθέντος Ἰσπανικοῦ στρατοῦ. Τοῦτο δὲ ἐπέφερε φανεράν ῥῆξιν· καὶ μιᾷ τῶν ἡμερῶν, ὅτε ὁ Ἰτουρβίδης ἀνεχώρει τῆς συνελεύσεως, εἰς τῶν πληρεξουσίων ἀνέκραξεν· «Ὁ Καίσαρ διέβη τὸν Ρουβίκωνα!», καὶ ἐχειροκροτήθη ὑπὸ τῶν παρόντων, ἂν καὶ οἱ πλείστοι δὲν ἐνόουν τὴν σημασίαν τῶν λέξεων τούτων, ὥς μὴ γνωρίζοντές τι μῆτε περὶ Καίσαρος μῆτε περὶ Ρουβίκωνος.

Ἐκ τούτων πάντων γίνεται καταφανὲς ὅτι ὁ Ἰτουρβίδης ἐπραΰε μέγιστον σφάλμα στηρίζων τὴν ἐπανάστασιν ἐπὶ ἐθνοσυνελεύσεως καὶ ἐπὶ κυβερνητικῶν ἐπιτροπῶν ἐν χώρᾳ, ἐνθα ἀφ' ἐνὸς μὲν τὰ στοιχεῖα δὲν ἦσαν ἐτι ἀρκούντως μεμορφωμένα, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ ἀντιζηλία τῶν ἀρχηγῶν τῆς ἐπανάστασεως τῇ ἦτο ἐπιβλαβής, διότι οὗτοι, πρὸ δεκτικότητος ἤδη συνειθισμένοι νὰ στασιάζωσι κατὰ τῆς ὑπαρχούσης ἀρχαίας κυβερνήσεως, ἐδράττοντο τῆς εὐκαιρίας νὰ καθιστῶσι γελοίαν καὶ μισητὴν τὴν μηκέτι παρὰ τῇ κοινῇ γνώμῃ ῥιζοβολήσαναν κυβέρνησιν.

Ἄμα γνωσθεῖσης ἐν Μεξικῷ τῆς ἀπορρίψεως τῆς ἐν Κορδόβῃ συνθήκης, οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Ἰτουρβίδου καὶ ὁ στρατὸς ἀνηγόρευσαν τῇ 13 Μαΐου τὸν ἀρχιστράτηγον αὐτοκράτορα τοῦ Μεξικοῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα Αὐγουστίνου Α', καὶ διεγείραντες τὸν λαὸν ἠνάγκασαν τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν νὰ ἐπικυρώσῃ τὴν ἐκλογὴν. Ἐνόμιζέ τις, λέγει εἰς τῶν ἱστορικῶν, ὅτι εὐρίσκεται εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς παρακμῆς τοῦ βυζαντινοῦ ἢ τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους, ὅτε ὁ ὄχλος συνερχόμενος ἐν θορύβῳ καὶ ἀταξίᾳ ἀνηγόρευε τοὺς αὐτοκράτορας καὶ ἠνάγκαζε δι' ἀπειλῶν καὶ διαδηλώσεων τὴν Γερουσίαν νὰ ἐπικυρώσῃ τὴν ἐκλογὴν. Ὁ Ἰτουρβίδης μετριοφρόνως πολὺ ἐπολιτεύθη εἰς τὴν περίστασιν ταύτην, καὶ ἐκήρυξεν ὅτι θέλει περιμείνειν τὴν συγκάταθεσιν τῶν ἐπαρχιῶν πρὶν ἢ δεχθῇ τὸ προσφερόμενον αὐτῷ στέμμα· ἀλλὰ τρεῖς ἡμέρας μετὰ ταῦτα κα-

τεπίσθη νὰ τὸ δεχθῇ, καὶ τῇ 21 Μαΐου 1822 ὤμοσε τὸν ὄρκον ἐπὶ τοῦ Συντάγματος.

Πενταχόθεν συνέρρεον αἱ ἐνδείξεις τῆς χαρᾶς τοῦ λαοῦ· οἱ ἀρχαῖοι στρατηγοὶ τῶν ἐπαναστατῶν τῷ ἀπηύθυνον φιλοφρονεστάτας συγχαρητηρίους ἐπιστολάς, καὶ ἡ Συνέλευσις ἐψήφισε τῇ 22 Ἰουνίου τὸν τίτλον τοῦ αὐτοκράτορος διαδοχικόν, ἀνεκήρυξε διάδοχον τὸν πρωτότοκον τοῦ Ἰτουρβίδου υἱὸν καὶ ἀπένειμεν εἰς τὰ λοιπὰ τέκνα τοῦ τὸν τίτλον βασιλικῆς ὑψηλότητος. Συγχρόνως δὲ διατάχθη καὶ ἡ στέψις τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ ἡ τελετὴ αὕτη ἐγένετο τὸν Ἰούνιον τοῦ 1822. Ἀλλὰ δυστυχῶς τὰ οἰκονομικὰ τοῦ κράτους εὐρίσκοντο εἰς τοσοῦτον ἀθλίαν κατάστασιν, ὥστε ἔλειπον τὰ ἀναγκαῖα χρήματα διὰ τῆς ἀγορᾶς τοῦ στέμματος καὶ τῶν αὐτοκρατορικῶν συμβόλων, καὶ πρὸς διακόσμησιν τοῦ στέμματος ἠναγκάσθη ἡ κυβέρνησις νὰ δανεισθῇ πολυτίμους λίθους παρὰ τῶν κυριῶν τῆς πόλεως καὶ νὰ τοὺς ἀποδώσῃ μετὰ τὴν τελετὴν. Τὰ ἐνδύματα τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τῆς αὐτοκρατορίας διὰ τὴν στέψιν κατασκευάσθησαν ὑπὸ Γαλλίδος τινὸς ῥαπτρίας κατὰ τὰς εἰκόνας τῆς στέψεως τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος. Ἡ στέψις ἐτελέσθη ἐν τῷ καθεδρικῷ ναῷ, καὶ ὁ Ῥαφαὴλ Μογγίνος, ὁ πρόεδρος τῆς ἐθνοσυνελεύσεως, ἔστρεψεν ἰδίᾳ χερὶ καὶ τὸν αὐτοκράτορα καὶ τὴν αὐτοτράτειραν. Ὁ αὐτοκράτωρ, φορῶν στολὴν συνταγματάρχου μετέβη πεζῇ ἀπὸ τῆς οἰκίας τοῦ μέχρι τοῦ ναοῦ. Ἡ συνοδία τοῦ ἦτο λαμπρά. Μετὰ τινος δὲ ἡμέρας ἐτελέσθη ἐν τῷ αὐτῷ ναῷ ἡ ἐγκαθίδρυσις τοῦ νεοσυστηθέντος αὐτοκρατορικοῦ τάγματος τῆς Γουαδαλούπης μετὰ μεγάλης πομπῆς.

Ὁ Ἰτουρβίδης ἀναγορευθεὶς αὐτοκράτωρ ἠναγκάσθη νὰ συγκροτήσῃ αὐλὴν· ἀλλὰ δυστυχῶς τὸ Μεξικὸν εἶχε πολὺ ὀλίγους τοὺς καταλλήλους εἰς τοιαύτας θέσεις. Πῶς ἦτο δυνατόν, αἱ κυρίαι τοῦ Μεξικοῦ, αἱ μηδὲως σχεδὸν ἐξερχόμεναι τῆς οἰκίας των, νὰ μετασχηματισθῶσιν ἀμέσως εἰς κυρίας καὶ μεγάλας κυρίας τῆς αὐλῆς, καὶ οἱ ἀρχαῖοι στρατηγοὶ τῆς ἐπανάστασεως εἰς αὐλάρχας, ὑπασπιστάς ἢ διαγγελεῖς τοῦ αὐτοκράτορος; Ὁ Ἰτουρβίδης, γενόμενος αὐτοκράτωρ δὲν ἤλλαξε θέσιν ἀλλὰ μόνον ὄνομα. Μικρὸν μετὰ τὴν στέψιν τοῦ ἐγένετο συνωμοσία τῶν δημοκρατικῶν, ἧτις ὅμως ἀνακαλυφθεῖσα ἐγκλίρως ἐπέφερε τὴν φυλάκισιν πληρεξουσίων τινῶν. Ἡ Συνέλευσις ἀγανακτήσασα ἐπὶ τούτῳ ἐκήρυχθη διαρκὴς καὶ διέκοψε πᾶσαν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα σχέσιν, ὥστε οὗτος ἠναγκάσθη νὰ τὴν διαλύσῃ διὰ τῆς βίας τῇ 26 Ὀκτωβρίου. Ἰνα δὲ στερεώσῃ τὸν θρόνον τοῦ ὁ Ἰτουρβίδης, βασιζόμενος εἰς τὴν ἀφοσίωσιν τοῦ στρατοῦ, κατήργησε τὸ σύνταγμα καὶ ἐκήρυξεν ἑαυτὸν ἀπόλυτον μονάρχην. Τὸ πραξικόπημα τοῦτο ἐπέφερε καὶ τὴν πτώσιν καὶ τὸν θά-

νατον αὐτοῦ. Ἐν Νέκ Σανταδέρη ὁ μέλλων αὐτοῦ δῆμιος, Φίλιππος Γάρζας, ἐκηρύχθη πρῶτος κατ' αὐτοῦ· ἀλλ' οὔτε χρήματα εἶχεν οὔτε μέσα πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ἀρχῶν του, ὥστε τὸ κίνημα κατεπνίγη ἀμέσως, καὶ ὁ Ἰτουρβίδης ἐν τῇ μεγαλοψυχίᾳ του ἀπένειμε χάριν εἰς τὸν ἐνοχον ἐσχάτης προδοσίας. Καὶ ἐν ταῖς μεσημβριναῖς τοῦ κράτους ἐπαρχίαις ἐπαναστάτησαν οἱ στρατηγοὶ Βικτώριος, Ἀντώνιος Λοπέζ, Σάντα-Άννας, στρατιωτικὸς διοικητὴς τῆς Βέρα-Κρούζης καὶ κατόπιν δικτάτωρ τοῦ Μεξικοῦ, ὁ Βράβος, ὁ Γουερόρερος, ὁ Ἐχαθάρης καὶ ὁ Κορτάσας, καὶ τῇ 1 Φεβρουαρίου 1843 ὑπέγραψαν τὴν συνθήκην τῆς Κασσαμάτας, δι' ἧς ἐξήτουν τὴν ἐξακολούθησιν τῆς αὐθαριέτως διαλυθείσης ἐθνοσυνελεύσεως. Τὸ κίνημα τοῦτο ἐπεδοκιμάσθη ὑφ' ἀπάντων δημοκρατικῇ ἐπιτροπῇ ἐσυστήθη ἐν Ἰαλάππῃ καὶ ὁ Ἰτουρβίδης, μόνος καὶ ἐγκαταλειμμένος καὶ ὑπὸ τοῦ στρατοῦ καὶ ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ἀπεθάρρυνθη. Τῇ 8 Μαρτίου συνεκάλεσε τὴν ἐθνικὴν Συνέλευσιν, καὶ τῇ 19 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς παρητήθη τοῦ θρόνου καὶ ἀπέπλευσεν εἰς Λισβόρνον ἐπὶ ἀγγλικοῦ πλοίου, συνοδευθεὶς μέχρι Βέρα-Κρούζης ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Νικολάου Βράβου, ὅστις καθ' ὅλην τὴν ὁδοπορίαν πολὺ ἀποτόμως καὶ σχεδὸν ὡς ὑπόδικον τὸν μετεχειρίσθη.

Ἡ συνέλευσις ἀνέθεσε προσωρινῶς τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν εἰς τοὺς στρατηγοὺς Βράβον, Βικτωρίον καὶ Νεγρέτην, καὶ ἐκήρυξε τὴν ἀποστολὴν τῆς ἀποπερατωμένης. Νέα δὲ συνεκαλέσθη ἐθνικὴ Συνέλευσις ἐντολὴν ἔχουσα νὰ δώσῃ εἰς τὸ Μεξικὸν δημοκρατικὸν Σύνταγμα. Ἡ συνέλευσις αὕτη ἔκαμεν ἐναρξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς τὸν Αὐγούστον 1843, καὶ ἐπιτροπῇ, ἐπὶ τούτῳ ἐκλεχθεῖσα, ὑπέβλεπεν εἰς τὴν Συνέλευσιν σχέδιον Συντάγματος, τὸ ὁποῖον ψηφισθὲν ἐτέθη εἰς ἐνέργειαν. Οὕτω τὸ Μεξικὸν ἐγένετο δημοκρατικὴ δημοσπονδία. Τῇ 1 Ὀκτωβρίου 1844 ὁ μὲν Βικτώριος ἀνηγορεύθη ὑπὸ τῆς ἐθνοσυνελεύσεως πρέσβης τῆς δημοκρατίας, ὁ δὲ Ν. Βράβος ἀντιπρέσβης.

Ἐν τούτῳ ὁ Ἰτουρβίδης κατέπλευσε μετὰ τῆς οἰχογενείας του εἰς Λισβόρνον, ἐνθα ἐπληροφορεῖτο τακτικῶς περὶ τῶν ἐν τῇ πατρίδι του συμβαινόντων. Ἐλπίζων δὲ νὰ ἐπωφεληθῇ ἐκ τῆς ἀνωμάλου τοῦ τόπου καταστάσεως, μετέβη εἰς Ἀγγλίαν, ἐνθα ἐξέδωκε προκήρυξιν πρὸς τὸν μεξικανικὸν λαόν, δι' ἧς ἐπειρᾶτο νὰ δικαιολογήσῃ τὸ κυβερνητικὸν αὐτοῦ σύστημα.

Ἡ Συνέλευσις, ἅμα λαβοῦσα γνῶσιν τῆς προκηρύξεως ταύτης, ἀπεκήρυξε προτάσει τοῦ πληρεξουσίου Φραγκίσκου Λομβάρδου τὸν πρῶτον αὐτοκράτορα, καθ' ἣν περίπτωσιν ἤθελε πάλιν πετῆσαι τὸ Μεξικανικὸν ἔδαφος.

Ὁ Ἰτουρβίδης, οὐδεμίαν ἔχων εἰδήσιν περὶ τοῦ ψηφίσματος τούτου, ἀνεχώρησε τῇ 11 Μαΐου 1827 ἐκ Σαουθαμπτόνης εἰς Μεξικόν. Τῇ δὲ 14 Ἰουλίου 1824, συνοδευόμενος ὑπὸ τῆς συζύγου, τῶν δύο υἱῶν του, μικρῶν ἔτι τὴν ἡλικίαν, δύο κληρικῶν, τοῦ ἀνεψιοῦ του Ἰωσήφ Ραμὼν Μάλου καὶ τοῦ Πολωνοῦ συνταγματάρχου Καρόλου Βενέκη, κατέπλευσεν εἰς τὸν ὄρμον τοῦ Σώτου, εἰς αὐτὴν ἐκείνην τὴν θέσιν, ὅθεν οἱ Ἰσπανοὶ ἀντιβασίλεις Ἀντώνιος Γαράκη καὶ Μίνας ἤρχισαν τὰς ἀτυχεῖς αὐτῶν ἐκστρατείας. Ἐφαίνετο ὡς νὰ ἔλεγεν ἡ μοῖρα γεγωνεῖν τῇ φωνῇ πρὸς τοὺς εἰς τὸν λιμένα τοῦτον πλήρεις ἐλπίδων καταπλέοντας· « Στήτε, καὶ μὴ περαιτέρω! »

Ὁ Ἰτουρβίδης ἀπέστειλεν ἐκ τοῦ πλοίου τὸν Πολωνὸν Βενέκην εἰς τὴν πόλιν, ὅπως λάβῃ πληροφορίας περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ τόπου, καὶ ἐρωτήσῃ ἂν ἡ παρουσία τοῦ αὐτοκράτορος ἡδύνατο νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν συμφιλίωσιν τῶν διαφόρων κομμάτων, καὶ εἰς τὴν ματαίωσιν πάσης ἀποπείρας ἐκ μέρους τῆς Ἰσπανίας πρὸς ἀνάκτησιν τῆς ἀπολεσθείσης χώρας.

Ὁ Βενέκης ἐκόμιζε καὶ συστατικὴν ἐπιστολὴν τοῦ πνευματικοῦ τοῦ αὐτοκράτορος, Ἰγνατίου Τρεβίνου, πρὸς τὸν στρατηγὸν Φίλιππον Γάρζαν, διοικητὴν τῆς ἐπαρχίας Ταμαουλίπας. Ὁ Γάρζας ἅμα λαβὼν τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ἔγραψε πρὸς τὸν Ἰτουρβίδην ἀπάντησιν, ἐν ᾗ τὸν προσηγόρευε « Μεγαλειότατον », καὶ θερμῶς τὸν παρεκάλει ν' ἀποδιδασθῇ ἀνευ ἀναβολῆς διὰ νὰ σώτῃ τὴν ὑπὸ τῶν κομματικῶν παθῶν κατασπαραττωμένην χώραν συγχρόνως δὲ ἔθετεν εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ἡγεμόνος οὐ μόνον ἑαυτὸν, ἀλλὰ καὶ τὰ μέσα καὶ τὴν ἐπιβρόχην του ὅλην, καὶ τὸν στρατὸν, οὗ αὐτὸς ἦτο ἀρχηγός.

Ὁ Ἰτουρβίδης ἀναγνοὺς τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ἀπαβιάσθη, ὑπὸ μόνου τοῦ Βενέκη παρακολουθούμενος. Πορευθεὶς δὲ πρὸς τὸν Γάρζαν τὸν ἠσπάσθη καὶ τὸν ὠνόμασε φίλον· ἀλλὰ καὶ ὁ Γάρζας τὸν ὑπεδέχθη μετ' ὅλου τοῦ προσήκοντος σεβασμοῦ. Ὁ Ἰτουρβίδης ἐξέθεσε τῷ στρατηγῷ τὰ αἷτια τῆς ἐπανόδου του, τὸν διεβεβαίωσε ὅτι ἐπανῆλθε μόνον νὰ εἰδοποιήσῃ τὴν Μεξικανικὴν ἐθνοσυνέλευσιν περὶ τῆς μελετωμένης ἀποβάσεως τοῦ Ἰσπανικοῦ στρατοῦ, καὶ τῷ ἔδειξεν ἐπιστολὴν τοῦ Σαν-Κάρλου, δι' ἧς οὗτος ὑπέσχετο αὐτῷ (τῷ Ἰτουρβίδῃ) ἐν ὀνόματι τοῦ Φερδινάνδου Ζ'. νὰ τὸν συγχωρήσῃ καὶ νὰ τὸν διορίσῃ μάλιστα καὶ ἀντιβασίλεα, ἐὰν ἐτίθετο ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Ἰσπανικοῦ στρατοῦ πρὸς ἀνάκτησιν τῆς Νέας Ἰσπανίας. Ἐξήγησε πρὸς τούτοις ὁ Ἰτουρβίδης πρὸς τὸν Γάρζαν, ὅτι ἐπειδὴ ἡ Ἀγγλικὴ κυβέρνησις δὲν θέλει ἀναγνωρίσει τὸ παρὸν Σύνταγμα, οἱ Μεξικανοὶ πολὺ ὀλίγην πιθανότητα ἤθελον ἔχει ν' ἀποπερατώσωσιν ἐπιτυχῶς τὸν ἐπικείμενον ἀγῶνα, καὶ ὅτι καλὸν ἦ-

θέλουν εἰσθαι τὰ κόμματα νὰ λησμονήσωσι τὸ ἀμοιβαῖον μῖσος καὶ νὰ συνενωθῶσιν ὅπως ἀπὸ κοινοῦ ἀποκρούσωσι τὸν κοινὸν ἐχθρόν. « Τὸ ξίφος μου, προσέθηκεν ἐν τέλει, καὶ ὅλην τὴν ἐπιρροήν μου προσφέρω εἰς τὴν πατρίδα, καὶ εἰμὶ ἐτοιμὸς νὰ πολεμήσω ὡς ἀπλοῦς στρατιώτης ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας της. Ἐάν ὅμως ἡ πατρίς μου δὲν θέλῃ νὰ δεχθῇ τὴν σύμπραξίν μου, θέλω ἀποχωρῆσαι προθύμως εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικής, διότι ἐν Εὐρώπῃ ἡ ζωὴ μου διατρέχει κίνδυνον. »

Ἀφ' οὗ δὲ ἦλθον εἰς τὴν πόλιν τοῦ Σώτου ὁ Γάρζας πρέστησεν εἰς τὸν αὐτοκράτορα ὅτι καλὸν ἦθελεν εἰσθαι νὰ μὴ καταλύσῃ εἰς τὸ διοικητήριον ἀλλ' εἰς ἄλλην τινὰ ἰδιωτικὴν οἰκίαν. Συγκατετέθη εἰς τοῦτο ὁ Ἰτουρβίδης, καὶ μετὰ παρέλευσιν μιᾶς ὥρας εἰς ἀξιωματικὸς τοῦ Γάρζα παρουσιασθεὶς ἐνώπιόν του τῷ εἶπεν ὅτι σύμφωνα μὲ τὸ ψήφισμα τῆς ἐθνοσυνελεύσεως ἀπὸ 28 Ἀπριλίου μετὰ μίαν ὥραν θέλει τουφεκισθῇ. Καὶ ἀφαιρέσας τὰ ὅπλα τοῦ αὐτοκράτορος ἔθεσε σκοποὺς εἰς τὰς θύρας.

Δὲν ἐταράχθη ὁ Ἰτουρβίδης ἀλλ' ἐζήτησε συνδιαλεξίν μετὰ τοῦ Γάρζα, ὅστις κατεπεύσθη ν' ἀναβάλῃ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς θανατικῆς ποινῆς μέχρις οὗ ἀποφασίσῃ περὶ αὐτῆς ἡ ἐν Παδίλλαν συνεδριάζουσα συνέλευσις τῆς Ταμαουλίπας. Ὅθεν καὶ ὁ Ἰτουρβίδης καὶ ὁ Γάρζας παρακολουθούμενοι ὑπὸ 60 ἐνόπλων ἀνδρῶν ἀνεχώρησαν εἰς Παδίλλαν. Μετὰ τριῶρον ὁδοπορίαν ὁ Γάρζας παρατάξας τὸ ἀπόσπασμά του ἐξέθεσε διὰ μακρῶν πρὸς τοὺς στρατιώτας τὰς πράξεις τοῦ Ἰτουρβίδου καὶ διέταξεν αὐτοὺς ν' ἀναγνωρίσωσιν αὐτὸν ὡς ἀρχιστράτηγον· συγχρόνως δὲ τῷ ἀπέδωκε καὶ τὸ ἀφαιρεθὲν ξίφος. Εἶτα ἐζήτησε τὴν ἐπιστολὴν, ἣν ἐκ Σώτου τὸ εἶχεν ἀπευθύνει, καὶ ὁ Ἰτουρβίδης, μὴ θέλων νὰ δείξῃ δυσπιστίαν, τῷ τὴν ἀπέδωκεν. Ὁ Γάρζας λαβὼν τὴν ἐπιστολὴν καὶ προφασίζόμενος κατεπεύγουσάν τινα ὑπόθεσιν ἐπέστρεψεν εἰς Σῶτον, ἀφ' οὗ παρεκάλεσε τὸν Ἰτουρβίδην, νὰ ἐξκολουθήσῃ τὸν δρόμον του πρὸς τὴν Παδίλλαν ἐνθα ἤθελον πάλιν συναντηθῇ. Ὁ ἀτυχὴς Ἰτουρβίδης ὑπήκουσε χωρὶς καὶ νὰ ὑποπτευθῇ τὴν προδοσίαν τοῦ Γάρζα.

Ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν ἀντίπεραν ὁχτὴν τοῦ παρὰ τὴν Παδίλλαν ποταμοῦ ἀπέστειλεν ἕνα τῶν ἀξιωματικῶν πρὸς τὴν συνέλευσιν, ἵνα ἐκθέσῃ ἐνώπιον αὐτῆς τὰ αἷτια, τὰ παρακινήσαντα αὐτὸν νὰ ἐπανακάμψῃ εἰς τὴν πατρίδα, καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν ἄδειαν νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν πόλιν, ἵνα δώσῃ προφορικῶς σπουδαιοτάτας τινὰς διασαφήσεις, ἀφορώσας τὸ ἔθνος ὁλόκληρον. Ἐν τῇ συνελεύσει δὲν ἦσαν παρόντα εἰμὴ ἐπτὰ μόνον μέλη, διότι οἱ λοιποὶ ἀντιπρόσωποι, μαθόντες τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Ἰτουρβίδου, ἐφοβήθησαν καὶ ἔφυγον. Ἐκ τῶν ἐπτὰ πληρεξουσίων οἱ μὲν τέσ-

σαρες εἶπον νὰ μὴ ἐπιτραπῇ τῷ Ἰτουρβίδῃ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν πόλιν, ὁ δὲ πρόεδρος Ἀντώνιος Γουτιέρεζ δὲ Ἀάρας ἠρνήθη ψῆφον.

Τότε ὁ ἀξιωματικὸς εἰπὼν ὅτι ὁ Ἰτουρβίδης θέλει εἰσβάλλει εἰς τὴν πόλιν διὰ τῆς βίας ἀπῆλθεν. Ὁ Γάρζας ἐν τῷ μεταξὺ εἶχε προφθάσει τὸν Ἰτουρβίδην καὶ τῷ ἐπρότεινε νὰ μεταβῇ εἰς τὴν πόλιν καὶ νὰ παραδοθῇ ὡς αἰχμάλωτος, διαβεβῶν αὐτὸν ὅτι ἡ συνέλευσις θέλει τὸν ἀθωώσει καὶ τὸν ἀναγνωρίσει αὐτοκράτορα. Ὁ Ἰτουρβίδης ἐδέχθη τὴν πρότασιν ταύτην. Ὁ Γάρζας παρουσιασθεὶς εἰς τὴν συνέλευσιν ἐξέθεσε τὰ διατρέξαντα καὶ συνδιελέχθη ἐφ' ἱκανὴν ὥραν μετὰ τῶν πληρεξουσίων.

Ἡ συζήτησις ὑπῆρξε σφοδρὰ καὶ διήρκεσεν ἀπὸ τῆς πρωῒας μέχρι τῆς 3 μ.μ. ὅτε, εἰπόντος ἐνός τῶν πληρεξουσίων « Κάλλιον ὁ θάνατος τοῦ ἐνός ἢ πάντων, » ὁ αὐτοκράτωρ κατεδικάσθη παμψηφεί ὑπὸ τῶν 83 μελῶν εἰς θάνατον, καὶ ὁ Γάρζας διετάχθη νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ποινὴν ἐντὸς τριῶν ὥρῶν. Τὴν 3 ὥραν καὶ 49 λεπτὰ μ. μ. ἐκοινοποιήθη τῷ αὐτοκράτορι ἡ ἀπόφασις αὕτη· οὗτος δὲ τὴν ἤκουσε μετ' ἄκρας ἀταραξίας καὶ ἀπηύθυνεν ἔγγραφον πρὸς τὴν Συνέλευσιν. Ὁ λαὸς τῆς Παδίλλης καὶ ὁ στρατὸς ἔδειξαν μεγίστην πρὸς αὐτὸν συμπάθειαν, καὶ μετὰ βίας ἠδυνήθησαν οἱ ἀξιωματικοὶ νὰ ἐμποδίσωσι τοὺς στρατιώτας τῶν ἀπὸ τοῦ νὰ ἐλευθερώσωσι τὸν ἡγεμόνα. Τὴν 6 μ. μ. αὐτὸς ὁ Ἰτουρβίδης ἀνήγγειλεν εἰς τὸν ἀξιωματικὸν τῆς φρουρᾶς ὅτι ἡ ὥρα τοῦ θανάτου του ἔφθασε, καὶ ἐγκατέλιπε τὸ μικρὸν δωμάτιον, ἐν ᾧ ἡ ἀτμοσφαῖρα ἦτο πνιγνῆ. Τὸ δωμάτιον τοῦτο χρησιμεύει σήμερον ὡς σιταποθήκη.

Βήματι σταθερῷ καὶ ἐπηρμένῃ τῇ κεφαλῇ ἐπορεύθη εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης· ἀταράχως ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς στρατιώτας νὰ τῷ δέσωσι τὰς χεῖρας, καὶ μετὰ προσοχῆς καὶ ἄκρας εὐλαβείας ἠκροάσθη τῶν παραμυθητικῶν λόγων τοῦ συνοδεύσαντος αὐτὸν ἱερέως· εἶτα δὲ καθρεῖ τῇ φωνῇ εἶπε πρὸς τοὺς προϊσταμένους· « Μεξικανοὶ! κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην τοῦ βίου μου στιγμὴν συνιστῶ εἰς ὑμᾶς ἔρωτα πρὸς τὴν πατρίδα καὶ ὑπακοὴν εἰς τοὺς νόμους τῆς ἀγίας ἡμῶν θρησκείας, ἧτις τοὺς ἀγωνάσας ἐπέστεψε καὶ θέλει ἐπιστέψῃ διὰ τῆς νίκης. Ἀποθνήσκω, συμπολιταί μου, διότι ἦλθον νὰ συνδράμω ὑμᾶς! Ἀποθνήσκω εὐχαριστημένος διότι ἀποθνήσκω ἐν μέσῳ ὑμῶν! Ἀποθνήσκω ἐντίμως καὶ οὐχὶ ὡς προδότης! Ὁ θάνατός μου οὔτε τὰ τέκνα μου οὔτε τοὺς ἀπογόνους μου θέλει καταισχύνει, διότι προδότης δὲν εἰμαι—δὲν εἰμαι! Ὑποτάσσεσθε εἰς τὴν κυβέρνησίν σας· ἐκτελοῦντες δὲ ὅ,τι αὕτη σᾶς διατάττει, θέλετε εἰσθε τέκνα ἀγαπητὰ τοῦ Θεοῦ. Δὲν λαλῶ πρὸς ὑμᾶς ὑπὸ πνεύματος ἀλαζονείας κα-

νούμενος, διότι οὐδέποτε ἐγνώρισα τὸ πάθος τοῦτο. Τοῖς ἐχθροῖς μου συγχωρεῖ!»

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐνεχείρισεν εἰς τὸν ἱερέα τὸ ὄρολόγιόν του καὶ τὸ κομβολόγιον, τὸ ὅποιον ἔφερε συνήθως περὶ τὸν λαιμόν του· συγχρόνως δὲ τῷ ἔδωκε καὶ μίαν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν πρωτότοκόν του υἱὸν καὶ χρηματικόν τι ποσόν, ἵνα διανεμηθῇ εἰς τοὺς στρατιώτας, τοὺς διαταχθέντας νὰ ἐκτελέσωσι τὴν καταδίκην. Εἶτα ἐγονάτισεν, εἶπεν ἔν « Πάτερ ἡμῶν » καὶ ἀπέθνε, πληγείς ὑπὸ τριῶν μὲν σφαιρῶν κατὰ τὴν κεφαλὴν, τριῶν δὲ κατὰ τὴν καρδίαν.

Τοιοῦτον ὑπῆρξε τὸ τέλος τοῦ σωτήρος τοῦ Μεξικοῦ, δολοφονηθέντος ὑπὸ μικρᾶς πολιτικῆς συνελύσεως, συνελθούσης ἐν ἀπομεμακρυσμένη τοῦ ἐκτεταμένου τοῦ κράτους γωνίᾳ. Οἱ δῆμιοί του ἔλαβον μετ' οὐ πολὺ ἀντάξια ὧν ἔπραξαν, διότι πάντες ἀπέθανον ἐκ βιαίου θανάτου· καὶ αὕτῃ δὲ ἡ πόλις τῆς Παδίλλης, ὁ τόπος τῆς ἐκτελέσεως τῆς παρανόμου καταδίκης, παρήκμασεν ἐντελῶς ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, πεσοῦσα δλοκαύτωμα τρόπον τινὰ πρὸς ἐξιλέωσιν τῆς σκιᾶς τοῦ δυστήνου Ἰτουρβίδου.

Ὁ πρωταίτιος τοῦ πολιτικοῦ τούτου φόνου ἦτο ὁ στρατηγὸς Γάρζας, ὅστις οὔρεσι διπρόσωπος καὶ ἄπιστος ἐνεκδύλαψεν αἰώνιον αἷσχος ἐπὶ τοῦ ὀνόματός του καὶ ἐπὶ τῆς ἐπαρχίας του Ταμουλίπας. Ἐν ᾧ ὥφειλε νὰ εἰδοποιήσῃ διὰ τοῦ Βενέκη τὸν αὐτοκράτορα περὶ τοῦ ἐκδοθέντος ψηφίσματος τῆς ἐθνοσυνελεύσεως τὸν ἠπάτησε προσκαλέσας αὐτὸν ν' ἀποβιβάσθῃ.

Μετ' ἀνηκούστου ταχύτητος διεδόθη κατ' ὅλην τὴν ἐκτεταμένην χώραν ἡ εἰδησις τοῦ τραγικοῦ τούτου συμβάντος. Καὶ πολλοὶ μὲν τῶν Μεξικανῶν ἐθρήνησαν εἰλικρινῶς τὸν θάνατον ταιούτου ἀνδρός, ὁ λαὸς ὅμως καὶ ἡ συνέλευσις ἔμειναν σχεδὸν ἀδιάφοροι. Ὁ τύπος ἐμέμφθη πικρῶς τοὺς συμβουλευσαντας τὸν ἀτυχῆ Ἰτουρβίδην νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του.

Ὁ ὑπουργὸς τῶν στρατιωτικῶν ἀπηύθυνε πρὸς τὸν Γάρζαν εὐχκριστῆριον ἐγγράφον ἐν ὀνόματι τῆς κυβερνήσεως καὶ σύμπαντος τοῦ ἔθνους διὰ τὴν πρᾶξίν του, καὶ τῷ προσέφερε τὴν πρώτην χρεύσασαν θέσιν στρατιωτικοῦ ἐπιθεωρητοῦ· ἀλλ' ὁ Γάρζας, φοβούμενος τὴν κοινὴν γνώμην, ἀπεποιήθη τὸν προβιβάσμενόν τουτον. Ἡ ἐπαρχία τῆς Ταμουλίπας τῷ ἀπένευμε τὸν τίτλον « τοῦ εὐεργέτου τῆς ἐπικρατείας » (*Bene merito del estado*).

Ὁ ὑπουργὸς τῶν στρατιωτικῶν, ὁ ἐπιδοκιμάσας ἐπισήμως τὴν ἄτιμον πρᾶξιν τοῦ Γάρζα, ἐγένετο αὐτόχειρ μετὰ τινὰ ἔτη ἐπὶ αὐτοῦ τοῦ τάφου τοῦ Ἰτουρβίδου.

Τὸ πτώμα τοῦ καταδικασθέντος αὐτοκράτορος ἔμεινεν ἐπὶ τινὰ ἔτη ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ μελαγχολικῇ

πόλει τῆς Παδίλλης, μέχρις οὗ ὁ δικτάτωρ Σάντα-Λίνας διέταξε τῷ 1833, ἵνα τὰ ὅσῃα του μετακομισθῶσιν εἰς τὴν πρωτεύουσιν.

Τὸ 1838 ἐναπετέθησαν αὐτὰ μετὰ μεγάλης πομπῆς καὶ παρατάξεως εἰς τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Ἀγίου Φραγκίσκου, ὅθεν τῇ 24 Ὀκτωβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους μετακομίσθησαν καὶ ἐνεταφιάσθησαν ἐν τῷ καθεδρικῷ ναῷ.

Ὁ Βουσταμέντης καὶ οἱ Ἰτουρβιδισταὶ κατέθεσαν τὰ ὅσῃα τοῦ προσφιλοῦς αὐτῶν ἡγεμόνος μακρὰν τῶν ἐν τῷ αὐτῷ ναῷ ταφέντων ὁστέων τοῦ Ἰδάλγου καὶ τῶν πρώτων ἐπικρατῶν, μὴ θέλοντες νὰ βεβηλώσωσι τὴν μνήμην τοῦ αὐτοκράτορος, ἐναποθέτοντες αὐτὰ πλησίον τῶν λειψάνων τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, οἵτινες ζῶντες τοσοῦτον αἰσχροῦ τὸν ἐπολέμησαν.

Ἡ σύζυγος τοῦ Ἰτουρβίδου, ἥτις δὲν εἶχεν ἀποβιβάσθῃ τοῦ πλοίου, ἅμα μαθοῦσα τὸν τραγικὸν αὐτοῦ θάνατον ἀπέπλευσε μετὰ τῶν τέκνων τῆς εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς, ἐνθα ἔζη μακρὰν τοῦ κόσμου ἕξ ἐτησίαις συντάξεως ὀκτακισχιλίων δολλαρίων, χορηγηθείσης αὐτῇ παρὰ τῆς μεξικανικῆς κυβερνήσεως. Οἱ υἱοὶ τοῦ Ἰτουρβίδου ἀνατραφέντες ἐν Εὐρώπῃ κατεῖχον μετὰ ταῦτα διαφόρους θέσεις ὡς ὑπάλληλοι τῆς μεξικανικῆς Δημοκρατίας.

Ἐνὸς τῶν υἱῶν τούτων ὁ πρωτότοκος, νέος ὡς δεκαπενταετῆς τὴν ἡλικίαν, λέγεται ὅτι ἀνηγορεύθη παρὰ τοῦ νῦν βασιλεύοντος αὐτοκράτορος Μαξιμιλιανοῦ διάδοχος τοῦ μεξικανικοῦ θρόνου.

I. II.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

Ἐθνικὸν ἡμερολόγιον τοῦ ἔτους 1866 ἐκδοθὲν ὑπὸ Μαρίνου Π. Βρετοῦ· τὸ μὲν ἑρπτολόγιον ἀνοθεωρήθη ὑπὸ τοῦ ἱεροδιδασκάλου Κ. Εὐγ. Κλεοδούλου· τὸ δὲ ἀστρονομικὸν μέρος συντάχθη παρὰ τοῦ Κ. Γ. Παπαδάκη καθηγητοῦ τῆς ἀστερονομίας ἐν τῷ Ἀθηνεῖς Ἐθν. Πανεπιστημίῳ. Ἔτος 5'. ἐν Παρισίοις.

Ὁμολογητέον ὅτι ὁ Κ. Μ. Βρετὸς ἐκδίδων ἡμερολόγιον κατώρθωσεν ὅ,τι οὐδεὶς ἡμερολογίου ἐκδότης κατώρθωσεν ἀπ' αἰῶνος. Μέχρι τοῦ νῦν τὰ ἡμερολόγια ἐχρησίμευσον εἰς ἀνέσεις τῆς ἡμερομηνίας, τῶν ἑορτῶν, τῶν ἐκλείψεων, ἐνίοτε δὲ καὶ εἰς παροδικὴν τινα καὶ πρόσκαιρον ψυχαγωγίαν ὁσάκις περιεῖχον καὶ περίεργα ἀνέκδοτα· παρελθόντος δὲ τοῦ ἔτους ἐρρίπτοντο μετὰ τῶν ἀχρόστων ὡς παρελθούσης καὶ τῆς ἀξίας αὐτῶν. Τὸ Ἐθνικὸν ὅμως ἡμερολόγιον διὰ τὴν ἀκρίβειαν καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν ἐν αὐτῷ εἰδήσεων προεχειρίσθη εἰς βιβλίον ἄξιον νὰ τάσσεται πλησίον ἐκείνων, τὰ ὅποια φυλάτ-